

банківських рахунків (платіжних інструментів) в електронному або іншому вигляді, який передбачає використання комп'ютерної інформації (приміром, платіжна картка), а також шахрайство, вчинене шляхом незаконних операцій з використанням ЕОТ необхідно визнати злочинами у сфері комп'ютерної інформації. Оскільки вони за своїми основними ознаками є тотожними, доцільно передбачити кримінальну відповідальність за їх вчинення в розділі XVI.

Проаналізувавши механізми та ознаки об'єктивної сторони кіберзлочинів, можна зробити такі висновки:

- у текстах норм про відповідальність за злочини у сфері комп'ютерної інформації доцільно вживати термінологічні звороти „комп'ютерна система” та „телекомунікаційна мережа”;

- ст. 361 КК України звужує зміст аналізованих суспільно небезпечних дій до несанкціонованого втручання в роботу електронно-обчислювальних машин (комп'ютерів), автоматизованих систем, комп'ютерних мереж чи мереж електрозв'язку, тобто устаткування, а не в процес обробки комп'ютерної інформації. Суспільно небезпечні наслідки цього посягання не охоплюють введення, зміну й блокування комп'ютерної інформації. У такий спосіб законодавець штучно звужує зміст аналізованих суспільно небезпечних дій;

- диспозицією ст. 362 КК не охоплюються розбійний напад з метою заволодіння комп'ютерною інформацією та страта останньої; також вона не охоплює грабїж і вимагання комп'ютерної інформації за обставин, що їх визначено ст. 186, 189 КК України як кваліфікуючі чи особливо кваліфікуючі;

- щодо злочину, передбаченого ч. 1 ст. 363 КК України, для визначення змісту суспільно небезпечного діяння необхідно з'ясувати, на які саме правила експлуатації автоматизованих електронно-обчислювальних систем посилається законодавець. Зазначене являє певні складнощі, оскільки в жодному загальнодержавному нормативно-правовому акті такі правила не встановлені;

- аналіз ознак складів шахрайства, вчиненого шляхом незаконних операцій з використанням ЕОТ (ч. 3 ст. 190 КК України), і використання підроблених електронних засобів доступу до банківських рахунків (ст. 200 КК України) свідчить про те, що ці посягання мають бути віднесені до категорії злочинів у сфері комп'ютерної інформації. Основний зміст цих злочинів полягає у введенні, зміні, пошкодженні, знищенні чи блокуванні комп'ютерної інформації в комп'ютерній системі чи телекомуніка-

ційній мережі, чи іншому втручанні в процес обробки комп'ютерної інформації, що вплинуло на результати такої обробки й завдало матеріальної шкоди іншій особі, з метою отримання незаконної вигоди.

Література

1. Кримінальний кодекс України: закон від 5 квіт. 2001 р. № 2341-III // Відомості Верховної Ради. - 2001 р. - № 25-26.

2. Вертузаєв М.М. Запобігання комп'ютерним злочинам та їх розслідування / Попов А.М. // Право України. - 1998. - № 1. - С. 101-103.

3. Голубєв В.О. Комп'ютерні злочини в банківській діяльності [Текст]: моногр. / - Запоріжжя: ВЦ „Павел”, 1997. - 118 с.

4. Майно [Текст] // Юридична енциклопедія: у 6 т. Т. 3 / редкол.: Шемшученко Ю.С. (голова редкол.), Зяблюк М.П., Тацій В.Я. та ін.; НАН України, Ін-т держави і права ім. В.М. Корецького. - К.: Укр. енцикл., 2001. - С. 551.

5. Волженкин Б.В. Мошенничество [Текст] // Серия „Современные стандарты в уголовном праве и уголовном процессе” / - СПб.: СПбЮИ, 1998. - 35 с.

6. Бойцов А.И. Преступления против собственности [Текст]: моногр. // - СПб.: Изд-во „Юридический центр Пресс”, 2002. - 775 с.

7. Комп'ютерна злочинність [Текст]: навч. посіб. / Біленчук, Б.В. Романюк П.Д., Цимбалюк В.С. та ін. - Київ: Атіка, 2002. - 240 с.

8. Голубєв В.О. Проблеми боротьби зі злочинами у сфері використання комп'ютерних технологій [Текст]: навч. посіб. / В.О. Голубєв, В.Д. Гавловський, В.С. Цимбалюк та ін.; за ред. д.ю.н., професора Р.А. Калюжного. - Запоріжжя: ГУ „ЗІДМУ”, 2002. - 292 с.

9. Голубєв В.О. Інформаційна безпека: проблеми боротьби зі злочинами у сфері використання комп'ютерних технологій [Текст]: моногр. / В.О. Голубєв, В.Д. Гавловський, В.С. Цимбалюк та ін.; за ред. д.ю.н., професора Р.А. Калюжного. - Запоріжжя: Просвіта, 2001. - 257 с.

10. Про платіжні системи і переказ грошей в Україні [Текст]: закон України від 5 квітня 2001 р. N 2056-IV (2056-15) // Ведомости Верховной Рады (ВВР). - 2001. - N 29.

Марков В.В.

к.ю.н., начальник факультету психології, менеджменту, соціальних та інформаційних технологій Харківського національного університету

внутрішніх справ

Надійшла до редакції: 01.12.2012

УДК 343. 71

ДРІБНЕ ВИКРАДЕННЯ ЧУЖОГО МАЙНА: ОСОБЛИВОСТІ КВАЛІФІКАЦІЇ

Ковальова О. В.

Дишкант Р. С.

Відповідно до Конституції України право приватної власності є непорушним, кожен має право володіти, користуватись і розпоряджатись своєю власністю, результатами своєї інтелектуальної, творчої діяльності. Ніхто не може бути протиправно позбавлений права власності [1]. Для забезпечення непорушності власності, захисту законних прав та інтересів власника використовуються інститути юридичної відповідальності.

Кримінальний кодекс України містить ряд статей, які передбачають настання кримінальної відповідальності за

крадіжку (ст. 185), шахрайство (ст. 190), привласнення, розтрату майна або заволодіння ним шляхом зловживання службовим становищем (ст. 191) [2]. Кодекс України про адміністративні правопорушення (далі - КУпАП), у свою чергу, у ст. 51 передбачає настання адміністративної відповідальності за дрібне викрадення чужого майна [3].

Слід звернути увагу на те, що норми адміністративного й кримінального права щодо викрадення чужого майна споріднені між собою, доволі часто містять суміжні

© О.В. Ковальова, Р.С. Дишкант, 2013

склади й вимагають особливої уваги під час кваліфікації протиправного діяння щодо власності. Причому, за загальним правилом, адміністративна відповідальність за правопорушення, передбачені КУпАП, настає, якщо ці порушення за своїм характером не тягнуть за собою відповідно до закону кримінальної відповідальності.

Мета цієї статті полягає в тому, щоб на основі аналізу теоретичних засад і законодавства України визначити особливості кваліфікації дрібного викрадення чужого майна, у процесі чого виявити наявні проблеми, визначити шляхи їх вирішення, а також розробити певні пропозиції щодо вдосконалення чинного законодавства України щодо адміністративної відповідальності за вчинення дрібного викрадення чужого майна.

Дослідженням окремих проблем, пов'язаних з адміністративною відповідальністю, у різні роки займалися: О.М. Бандурка, О.А. Банчук, Д.М. Бахрах, А.І. Берлач, Ю.П. Битяк, І.П. Голосніченко, С.Т. Гончарук, Є.В. Додін, М.М. Дорогих, С.В. Ківалов, А.П. Ключніченко, Л.В. Коваль, В.К. Колпаков, А.Т. Комзюк, Д.М. Лук'янець, В.Ф. Опришко, О.І. Остапенко, І.М. Пахомов, О.П. Рябенко, О.І. Семчик, П.П. Сергун, С.М. Штефан, В.К. Шкарупа, Х.П. Ярмакі та інші. Разом з тим, проблеми кваліфікації дрібного викрадення чужого майна в існуючих працях науковців досліджувались фрагментарно або в рамках ширшої проблематики. Крім того, відбулися певні зміни в житті суспільства: змінилися економічні відносини в державі, суттєво змінилося законодавство про адміністративні правопорушення (зокрема, у 2005 р. відбулась декриміналізація дрібного викрадення приватного майна), склалась нова практика його застосування, численні положення якої потребують серйозного науково-практичного осмислення й зваженої доробки, тому дослідження особливостей кваліфікації адміністративних правопорушень набуває неабиякої актуальності.

Одним з найрозповсюдженіших і найнебезпечніших протиправних діянь є викрадення чужого майна, оскільки воно посягає на одне з найбільш цінних соціальних благ - право власності. Для забезпечення непорушності власності, захисту законних прав та інтересів власника поміж іншим використовуються інститути юридичної відповідальності, зокрема адміністративної й кримінальної.

Як ми зазначали, норми адміністративного й кримінального права щодо викрадення чужого майна споріднені між собою й відрізняються переважно за вартістю викраденого.

Яким же чином визначається розмір викраденого майна, щоб це викрадення могло кваліфікуватись як дрібне й за його вчинення наставала саме адміністративна відповідальність? Згідно зі ст. 51 КУпАП викрадення чужого майна вважається дрібним, якщо вартість такого майна на момент вчинення правопорушення не перевищує 0,2 неоподаткованого мінімуму доходів громадян [3].

Неоподатковуваний мінімум доходів громадян - це певна величина, виражена в грошовому вимірі, яка спочатку використовувалась для визначення мінімального розміру доходу фізичної особи, що не підлягав оподаткуванню. Враховуючи те, що цей розмір відображав реальний стан доходів населення, або швидше ставлення держави до доходів населення, і підлягав постійному перегляду, його почали використовувати й в інших законодавчих актах у вигляді посилання на певну грошову величину.

Неоподатковуваний мінімум доходів громадян був чудовим інструментом внесення змін одразу до низки

законодавчих актів. З огляду на те, що економічний і суспільний розвиток не стоїть на місці, держава, враховуючи зростання (зменшення) доходів населення, відповідно збільшувала (зменшувала) розмір неоподаткованого доходу громадян, що автоматично змінювало вартість штрафів, держмити, ліцензій та ін. Однак держава відмовилась від використання такого механізму реагування на зміни доходів населення. На сьогодні неоподатковуваний мінімум доходів громадян закріплений у Податковому кодексі України.

Відповідно до п. 5 підрозділу 1 розділу XX Податкового кодексу України (далі - ПКУ), якщо норми інших законів містять посилання на неоподатковуваний мінімум доходів громадян, то для цілей їх застосування використовується сума в розмірі 17 гривень, крім норм адміністративного й кримінального законодавства в частині кваліфікації злочинів або правопорушень, для яких сума неоподаткованого мінімуму встановлюється на рівні податкової соціальної пільги, визначеної підпунктом 169.1.1 п. 169.1 ст. 169 р. IV цього Кодексу для відповідного року, тобто повинна дорівнювати 100 % розміру прожиткового мінімуму для працездатної особи (у розрахунку на місяць), встановленому законом на 1 січня звітного податкового року, - для будь-якого платника податку [4].

Згідно з абзацем 8 п. 1 р. XIX ПКУ підпункт 169.1.1 п. 169.1 ст. 169 цього кодексу набирає чинності з 1 січня 2015 року. Тобто до 31 грудня 2014 р. для цілей застосування цього підпункту податкова соціальна пільга визначається в розмірі, що дорівнює 50 % розміру прожиткового мінімуму для працездатної особи (у розрахунку на місяць), встановленому законом на 1 січня звітного податкового року, - для будь-якого платника податку.

Для визначення розміру прожиткового мінімуму для працездатної особи необхідно звернутись до ЗУ „Про Державний бюджет України” на відповідний рік. Згідно зі статтею 7 Закону України від 06.12.12 р. № 5515-VI „Про Державний бюджет України на 2013 рік” розмір прожиткового мінімуму для працездатних осіб становить: з 1 січня - 1147 грн., з 1 грудня - 1218 грн. [5]. Таким чином, розмір податкової соціальної пільги у 2013 р. становить 50 % від 1147 грн., тобто 573,5 грн. Отже, адміністративна відповідальність за ст. 51 КУпАП у 2013 році наставатиме в разі викрадення майна на суму до 114,7 грн. (0,2*573,5).

Причому вартість викраденого майна визначається за роздрібними (закупівельними) цінами, що існували на момент вчинення правопорушення, а розмір відшкодування завданих правопорушенням збитків - за відповідними цінами на час вирішення справи в суді. За відсутності зазначених цін на майно його вартість може бути визначено шляхом проведення відповідної експертизи.

Слід зазначити, що при наших економічних негараздах, що спонукають на систематичне підвищення цін, грошове визначення дрібного викрадення чужого майна в 114,7 гривень, на нашу думку, штучно знижує планку кримінальної відповідальності. Це може призвести до криміналізації нашого суспільства, адже до кримінальної відповідальності притягуватимуться особи, які вчинили викрадення чужого майна не заради наживи, а задля прогодування себе та своїх дітей, оскільки не мали інших засобів для існування. Необхідно звернути увагу на зауваження народного депутата України В.І. Ар'єва щодо доцільності підвищення мінімального розміру шкоди при кримінально-караному викраденні приват-

ного майна: „...знову ж таки у нас тюрми зараз почнуть забиватися людьми, які поцупили курку, яка гуляла на вулиці, і це те ж призведе до того, що в нас півкраїні стане кримінальними злочинцями” [6]. В Україні існує 180 пенітенціарних установ. Щороку в цих установах утримується близько 180 тисяч засуджених осіб. І на їх утримання щороку витрачається понад 200 млн. грн. Якщо порівняти цю суму з нашим державним бюджетом, це дуже велика цифра. Слід враховувати, що основною метою змін, що були внесені ще у 2005 р. в законодавство щодо відповідальності за викрадення чужого майна, є саме декриміналізація цього правопорушення.

Слід врахувати, що межа дрібного викрадення залежить від розміру податкової соціальної пільги, яка щорічно буде збільшуватися. При цьому максимальна сума дрібної крадіжки визначена на весь поточний рік, незалежно від зміни розміру прожиткового мінімуму протягом року.

На нашу думку, недоречно „приховувати” розмір неоподаткованого мінімуму доходів громадян у перехідних положеннях ПКУ, який досить віддалено пов’язаний з юридичною відповідальністю за вчинені правопорушення. До того ж відповідно до ч. 3 ст. 3 Кримінального кодексу України злочинність діяння, а також його караність та інші кримінально-правові наслідки визначаються тільки цим Кодексом. На нашу думку, взагалі не доцільно прив’язувати відповідальність за порушення норм законодавства до неоподаткованого мінімуму доходів громадян. У цьому контексті ми погоджуємось з думкою Ю.А. Кармазіна, який пропонує в тексті КУпАП слова „неоподаткований мінімум доходів громадян” у всіх відмінках замінити словами „розрахункова одиниця” у відповідних відмінках [6]. Тобто слід установити адекватне грошове значення розрахункової одиниці й зазначити його в Кримінальному кодексі України, а п. 5 підрозділу 1 розділу XX виключити з ПКУ.

Однак відповідні зміни в підході до визначення неоподаткованого мінімуму доходів громадян, що використовується в законодавстві, мають бути лише частиною заходів, спрямованих на комплексне розв’язання проблем, які виникають у питаннях кваліфікації дрібного викрадення майна.

Слід звернути увагу на те, що законодавець визнає викрадення шляхом проникнення в приміщення чи інше сховище небезпечним діянням, яке віднесено кримінальним законодавством України до категорії тяжких злочинів і тягне суворе покарання. Під проникненням у житло, інше приміщення чи сховище слід розуміти незаконне вторгнення до них будь-яким способом (із застосуванням засобів подолання перешкод або без їх використання; шляхом обману; з використанням підроблених документів тощо або за допомогою інших засобів), який дає змогу винній особі викрасти майно без входу до житла, іншого приміщення чи сховища [7]. Однак на сьогодні ця ознака не може інкримінуватися в разі викрадення чужого майна на суму не більше 0,2 неоподаткованих мінімумів доходів громадян, а також у разі замаху на викрадення вказаним способом, якщо правопорушник не зміг заволодіти майном і, відповідно, неможливо визначити суму викраденого.

Відтак, при всій підвищеній небезпечності цього діяння, яке порушує конституційні права людини, таке викрадення вже не визнається злочином. Кримінальна відповідальність за ст. 162 Кримінального кодексу України в таких випадках може наставати лише в разі

проникнення в приватну власність. Однак неповнолітні віком до 16 років у разі викрадення майна на суму не більше 0,2 неоподаткованих мінімумів доходів громадян, навіть із проникненням у житло чи інше володіння особи, не будуть нести відповідальність, адже ст. 22 Кримінального кодексу України не передбачає кримінальну відповідальність за ст. 162 цього Кодексу для вказаного віку, а адміністративна відповідальність згідно зі ст. 12 Кодексу України про адміністративні правопорушення настає лише з 16 років. Відповідно до ч. 3 ст. 184 КУпАП вчинення неповнолітніми віком від 14 до 16 років правопорушення, відповідальність за яке передбачено КУпАП, тягне за собою накладення штрафу на батьків або осіб, які їх замінюють. Однак у такому разі здійснюється вплив на майнові інтереси батьків, а не правопорушника. На жаль, батьки не завжди здатні впливати на дітей-правопорушників. Отже, дещо нелогічним вбачається настання адміністративної відповідальності за дрібне викрадення чужого майна з 16 років з огляду на те, що на законодавчому рівні визнано, що чотирнадцятилітня особа вже здатна усвідомлювати свої дії, керувати ними й нести за них відповідальність під час крадіжки, адже саме з цього віку настає кримінальна відповідальність за цей вид правопорушення.

Крім того, ні особи віком до 14 років, ні їх батьки чи особи, що їх замінюють, взагалі не можуть нести адміністративну відповідальність за вчинення дрібного викрадення чужого майна. Все це сприятиме залученню неповнолітніх дорослими співучасниками до вчинення подібних правопорушень [8].

Не зважаючи на те, що в разі вчинення діяння, яке містить ознаки дрібного викрадення чужого майна, неповнолітніми особами віком від 16 до 18 років, вони нести адміністративну відповідальність на загальних підставах, слід звернути увагу на те, що жодна з санкцій ст. 51 КУпАП не може бути застосована особисто до них, якщо вони не працевлаштовані, тобто не мають власного джерела прибутку. У такому разі знову відповідальність будуть нести батьки цих осіб, що, на нашу думку, є не доцільним.

Для вирішення окреслених проблем, вважаємо, слід, по-перше, зменшити вік суб’єкта дрібного викрадення чужого майна до 14 років; по-друге, встановити кримінальну відповідальність з адміністративною преюдицією за вчинення дрібного викрадення чужого майна: після дворазового притягнення до адміністративної відповідальності; по-третє, передбачити поміж адміністративних стягнень, що містяться в санкції ст. 51 КУпАП, такий вид адміністративних стягнень, як громадські роботи, який і застосовувати до неповнолітніх.

Крім того, на нашу думку, у ч. 2, 3 і т.д. ст. 51 КУпАП „Дрібне викрадення чужого майна” слід передбачити кваліфіковані склади зазначеного правопорушення, відповідно до яких визначити й необхідну (зазвичай більш сувору) міру стягнення. До таких кваліфікованих ознак дрібного викрадення чужого майна, крім повторності, яку законодавці 04.06.2009 р. додали ч. 2 ст. 51 КУпАП, слід віднести: дрібне викрадення чужого майна групою осіб за попередньою змовою; дрібне викрадення чужого майна з незаконним проникненням у приміщення або інше сховище тощо.

Враховуючи правову і соціальну значимість наслідків вказаних змін до законодавства, для вирішення зазначених проблем вважаємо за необхідне об’єднати зусилля науковців і практичних працівників для здійснення не-

обхідного аналізу, вироблення єдиної позиції та вдосконалення законодавства, що передбачає відповідальність за викрадення чужого майна.

Література

1. Конституція України: прийнята 28.06.1996 // Відомості Верховної Ради. - 1996. - № 30. - Ст. 141.

2. Кримінальний кодекс України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2341-14>.

3. Кодекс України про адміністративні правопорушення [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/80731-10>.

4. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/%D0%BF%D0%BE%D0%B4%D0%B0%D1%82%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D0%B8%D0%B9>.

5. Закон України „Про Державний бюджет України на 2013 рік” № 5515 від 06.12.2012 [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/5515-17>.

6. Порівняльна таблиця до проекту Закону України „Про внесення змін до Кодексу України про адміністративні правопорушення (щодо кваліфікації злочинів та правопорушень)” // [gska2.rada.gov.ua \(doc_142095.doc\)](http://gska2.rada.gov.ua/doc_142095.doc).

7. Постанова Пленуму Верховного Суду України „Про судову практику в справах про корисливі злочини проти приватної власності” № 12 від 25.12.1992 // <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=v0010700-09>.

8. Лобач В. Правові та соціальні аспекти недавньої декриміналізації розкрадань // Юридичний вісник України. - № 39. - (1-7 жовтня 2005 року).

Ковальова О.В.

кандидат юридичних наук

доцент кафедри адміністративного права та адміністративної діяльності ОВС.

Дишкант Р.С.,

здобувач Одеського Державного Університету

Внутрішніх Справ

Надійшла до редакції: 09. 12. 2012

УДК 343. 985

ДО ПИТАННЯ ХАРАКТЕРИСТИКИ ДЕЯКИХ СКЛАДОВИХ ЕЛЕМЕНТІВ ОКРЕМОЇ ТЕОРІЇ АГЕНТУРНОГО МЕТОДУ

В.Є. Тарасенко

Формування окремих теорій, як своєрідних галузей наукових досліджень, розпочалось у другій половині минулого століття, коли розмежування, уточнення й поглиблення досліджуваних дисциплін призвели до виокремлення певних напрямів. У сучасній науці теоретичні системи відрізняються за колом охоплюваних ними об'єктів, відповідно, можна говорити про всезагальну наукову теорію, про загальні та окремі наукові теорії. За висловлюванням М.Б. Туровського, всезагальна наукова теорія або всезагальна методологія всіх наук - це матеріалістична діалектика. Діалектика, будучи системою категорій, одночасно виступає як всезагальний метод побудови будь-якої наукової теорії, тобто як логіка теоретичного мислення, і, як така, - методологія всякої конкретної науки в безпосередньому значенні цього слова [1, 55].

Загальна теорія конкретної науки, зокрема оперативно-розшукової діяльності, це і є та система основних ідей цієї галузі знань, яка охоплює максимально повне відображення предмета науки в його зв'язках і взаємовідносинах. У становлення загальної теорії оперативно-розшукової діяльності великий внесок зробили А.І. Алексєєв, В.Г. Бобров, М.П. Водько, А.Ф. Возний, К.К. Горяїнов, Д.В. Гребельський, І.А. Клімов, О.Г. Лекар, В.А. Лукашов, С.В. Овчинський, В.Г. Самойлов, В.В. Сергєєв, Г.К. Синілов, О.Ю. Шумілов. З часу проголошення незалежності України в державі почала складатися самостійна вітчизняна теорія ОРД, розробку якої активно здійснюють О.М. Бандурка, Е.О. Дідоренко, О.Ф. Долженков, І.П. Козаченко, Я.Ю. Кондратьєв, В.Л. Ортинський та ін.

У своїй генезі оперативно-розшукова діяльність органів внутрішніх справ інтегрувала накопичені наукові знання, класифікувала основні поняття та визначення, теоретичні концепції окремих методик і оперативно-розшукових теорій, зокрема таких, як вчення про оперативно-розшукові версії, про оперативно-розшукову інформацію, теорія оперативно-розшукової тактики,

процесуального статусу ОРД тощо. Отже, сьогодні ОРД як теорія й цілісна діяльна система складається з об'єктивно необхідних і взаємообумовлених підсистем, що визначають внутрішню її побудову та сутність.

Що стосується окремої наукової теорії, то вона являє собою одну зі сторін об'єкта, тому має відношення не до предмета цієї науки загалом, а до його певної частини. Іншими словами, окремі наукові теорії - це розділи, частини, структурні підрозділи загальної наукової теорії. Аналізуючи процес формування окремих теорій і їх співвідношення з загальними теоріями, Р.С. Белкін визначає, що генетично окремі теорії можуть передувати загальній або навпаки - породжуватися останньою. За його думкою, загальна теорія може виникати на ґрунті окремих теорій або сама може являти собою підґрунтя для виникнення нових окремих теорій [2, 43].

Що стосується теорії агентурного методу, то вона може виступати підсистемою теорії оперативно-розшукової діяльності, оскільки агентурний метод є одним з інститутів оперативно-розшукового права, оскільки нормативно врегульований і є складовим елементом ОРД. В основі співвідношення загальної теорії оперативно-розшукової діяльності та окремої теорії агентурного методу знаходиться діалектичне співвідношення цілого й частини. Як і будь-яка інша, теорія агентурного методу потребує визначення її об'єкту та предмету.

Поняття “об'єкт пізнання” закріплює об'єктивне фіксування досліджуваних явищ. Це філософська категорія, що відображає те, що протистоїть суб'єкту в його практичній і пізнавальній діяльності. Тобто об'єктивна реальність, що існує незалежно від людини та її свідомості, виступає як об'єкт пізнання для індивіду [3, 2]. Об'єктом окремої теорії агентурного методу маємо вважати ті явища, зв'язки та відносини, ту частину предметної галузі, в якій проявляються об'єктивні закономірності, що вивчаються теорією ОРД. Тут, на нашу думку, доречно провести аналогію об'єктів теорії оперативно-розшукової діяльності та агентурного методу, як цілого та